

o moc s Nizozemím. Ani koloniální výboje (hlavně v Africe) nedokáží vrátit evropským zemím kolem Středozemního moře jejich bývalý obchodní monopol v této oblasti.

Přes novodobý technický a společenský rozvoj v tomto regionu jsou tu ještě stále místa, kde jako před staletími kočují nomádi, lidé žijí izolovaně za hradbami svých domů, kde stále ještě nejsou ženy společensky rovnoprávné. Islám, křesťanství a pravoslaví stále ještě mezi sebou soupeří jako v dobách křížáckých válek; každé z těchto náboženství odráží svou společnost, způsob jejího života, její dějiny a každé z těchto náboženství má své tradice, které se už po staletí nemění, tak jako se málo změnil i způsob života na venkově. Historie a současnost se tu úzce prolínají, o to více tu platí „historia magistra vitae“, jde jen o to vyvozovat z faktů správné závěry a hlavně dokázat pochopit nejen minulost, ale i dobu dnešní a směr, kterým se bude lidská společnost ubírat dále. K tomu se snaží přispět i recenzovaná kniha.

Petr Jemelka

Nikolaj Šejkov: Mozek zkoumá mozek. Praha, Svoboda 1983. 169 s.

Kniha bulharského autora má tři části. V první se autor pokusil stručně naznačit anatomii mozku a vývoj názorů na jeho fungování (od prvních spekulativních filozofických úvah až po současné vědecké koncepte). V této souvislosti se zmiňuje rovněž o pokusech na zvířecím i lidském mozku. Např. Hans Berger prohlásoval, že zaznamenává tzv. mozkové potenciály; po pětadvaceti letech od jeho pokusů se zrodila encefalografie a podle Bergera byly mozkové rytmy nazvány alfa, beta vlnami (nyní jsou známy i vlny gama, delta, théta a vlny ultrapomalé). Podobně autor zajímavě líčí i pokusy fyziologa W. R. Hesse s implantováním tzv. „vhojených“ elektrod do mozku, zmožňující studium jeho podkorových struktur.

V druhé části knihy se autor zabývá především otázkou paměti. Připomíná pokusy, které hledaly centrum paměti (např. W. Penfield zjistil — když se zabýval otázkou chirurgické léčby epilepsie a operativního otevření lebky používal i k experimentálním pozorováním —, že podráždění mozkové kůry proudem vyvolává vzpomínky na dávné události) a věnuje také pozornost různým poruchám paměti (např. u alkoholiků, aj.). V poslední části knihy se autor zabývá spánkem, jeho podstatou a mechanismy, které jej řídí. Zde odkazuje i na poznatky I. P. Pavlova, který spojoval procesy podráždění a útlumu v jeden funkční celek a útlum označoval za možný fyziologický základ spánku.

Šejkovova kniha chce přístupnou a zajímavou formou představit širokému okruhu čtenářů některé poznatky a metody neurofyziologie, a to jako oboru, který významně přispívá k pochopení lidského duševního života, k vysvětlení jeho záhad. Chce také přesvědčit, že další rozvoj tohoto zkoumání může pomoci zdokonalovat proces výchovy a sebevýchovy člověka, pomáhat k plnější realizaci lidských schopností.

Yveta Piňosová

Logiko-metodologičeskoje issledovanija (red. *N. Z. Čavčavadze, Z. N. Mikeladze*). Mecněreba, Tbilisi 1983.

Sborník prací o problémech současné formální logiky vydává Institut filozofie Akademie věd Gruzínské SSR. Recenzovaný svazek obsahuje šest článků, v nichž se autoři zabývají různými oblastmi moderní logiky, jako je sémantika neklasických logik, některé zajímavé sémantické teorie, některé systémy deontických logik apod. Práce přinášejí vesměs nové originální pohledy na probíranou problematiku.

Autor článku Kantovská metoda řešení matematických antinomií a matematický neintuicionismus *Z. M. Mikeladze* predkládá nový výklad jedné důležité části Kantovy transcendentální logiky a nalézá četné paralely mezi ní a idejemi matematického intuicionismu.

M. N. Bezanišvili vychází v článku O operačním chápání logických spojek z Lorenzova operačního pojetí logiky a matematiky. Podobně jako je možno aritmetiku rozčlenit na tzv. „protoarit-